

UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI
FACULTATEA DE STUDII EUROPENE
ȘCOALA DOCTORALĂ PARADIGMA EUROPEANĂ

***CONTRIBUȚIA CAPITALULUI STRĂIN LA
DEZVOLTAREA ROMÂNIEI DUPĂ 1989.
INVESTIȚIILE CU CAPITAL FRANCEZ***

~REZUMAT~

Conducător de doctorat,
Prof. Univ. Dr. Nicolae Păun

Doctorand,
Elena Rusu

Cluj-Napoca
2017

CUPRINS

Argument

Obiectivele cercetării

Metodologia cercetării

Structura tezei

Capitolul 1. Aspecte generale privind fundamentarea teoretică a cercetării

Capitolul 2. Perspective socio-politice asupra contextului național și european din România și Franța în perioada 1989-1990

Capitolul 3. Aspecte calitative și cantitative privind proiecția capitalului străin în România în perioada 1990-2015

Capitolul 4. Aspecte calitative și cantitative privind parcursul capitalului francez în România

Capitolul 5. Structura actuală a capitalului francez în România

Contribuții personale

Limitări și direcții viitoare de cercetare

Concluzii

Cuvinte cheie: investiții străine directe, capital francez, proiecte economice româno-franceze, dezvoltare economică și socială, cultură antreprenorială, cadru legislativ, tranziție, economie de piață, companie străină, relații diplomatice, diplomație economică, climat investițional, atractivitate economică, efecte pozitive, productivitate.

ARGUMENT

Debutând în procesul revenirii la democrație și economia de piață cu decalaje semnificative față de țările Europei de Vest, statele în tranziție din Europa Centrală și de Sud-Est sunt atrase de stabilirea unor conexiuni pentru recuperarea performanțelor. Întrucât trăim într-o epocă a tehnologiei, aceasta reprezintă și una dintre principalele bariere în depășirea decalajelor. Cea mai mare parte a inovațiilor tehnologice sunt lansate în țările dezvoltate, iar acestea, prin instituțiile și agenții lor economice, devin vectori capabili de difuzare a surselor și instrumentelor modernizării. Prin urmare, țările în curs de dezvoltare sunt nevoite să apeleze la sprijin extern, care poate fi sub formă de tehnologie, forță de muncă înalt calificată sau educație și formare. În contextul în care aceste state nu beneficiază de resurse financiare semnificative, opțiunea viabilă din punct de vedere al raportului cost-beneficiu revine investițiilor străine directe.

Căutarea unor explicații pentru această stare de fapt ne permite să formulăm un plan al cercetării ce dezvoltă o structură dinamică și evidențiază aspecte dintr-o perioadă începută imediat după căderea comunismului, în 1989, și extinsă până în anul 2015. Un aspect inovator al acestei cercetări îl reprezintă studierea impactului capitalului francez asupra dezvoltării și modernizării României prin ancorele economice, culturale și diplomatice (Centre și Institute Culturale, Ambasada Franței în România, Camera de Comerț Româno-Franceză, Clubul Francophon de Afaceri), folosind ca metodă de lucru interviul semistrukturat.

Așadar, pornind de la ideea că statele din Europa Centrală și de Sud-Est, și implicit România, au nevoie de capitalul străin pentru a recupera din distanța față de Occident, vom urmări în cadrul acestei lucrări aspecte precum: definirea conceptului de capital, semnificația capitalului străin pentru economia românească (în ce constă acesta, ce impact și ce traiectorie are, în ce stadiu se află în momentul actual etc.), acordând o semnificație specială capitalului francez prin realizarea unui studiu de caz.

OBIECTIVELE CERCETĂRII

Motivația de la care s-a pornit în realizarea acestei cercetări are la bază considerațiile și polemicile actuale cu privire la acțiunile pe care le-ar putea întreprinde România pentru a se dezvolta și moderniza în contextul dobândirii calității de membru al Uniunii Europene. Prin urmare, un studiu actual cu privire la impactul capitalului străin asupra dezvoltării poate reprezenta un material valoros pentru dezvoltarea unei strategii de creștere și modernizare.

În ceea ce privește gradul de actualitate al temei de cercetare alese, este bine cunoscut faptul că susținerea economică a statelor din centrul și sud-estul Europei cu ajutorul capitalului occidental continuă să fie o practică obișnuită. Existența decalajelor dintre cele două zone ale Europei este confirmată și acceptată în continuare de ambele părți. Întrebarea care se pune este cum se poate menține unitatea construcției europene în aceste condiții? Soluția se pare că este reconfirmată: la fel ca în perioada interbelică, prin apelul la capitalul străin alături de alte surse de finanțare.

Obiectivul general al tezei (scopul acesteia) reprezintă studierea traiectoriei de dezvoltare a României după 1989 în vederea validării sau contestării principiului interdependenței dintre evoluție și investițiile străine directe. Aceasta nu se dorește a fi o lucrare cu caracter economic, ci un elaborat care tratează impactul unor indici economici în contextul relațiilor diplomatice dintre două state, Franța și România, incluzând totodată elementele particulare de cultură antreprenorială ale statului investitor.

Pornind de la acest obiectiv general, sunt decelate următoarele obiective secundare:

Obiectiv 1: Investigarea terminologiei de specialitate și a contextului socio-politic general;

Obiectiv 2: Identificarea principalilor investitori străini din perioada 1990-2015, prin analizarea impactului contribuției acestora asupra mediului economic și social;

Obiectiv 3: Evidențierea parcursului capitalului francez pe sectoare de activitate, respectiv realizarea unui studiu de caz asupra principalelor entități instituționale și comerciale angajate în gestionarea acestuia;

Obiectiv 4: Identificarea acelor principii de bune practici în atragerea investițiilor străine directe care au scopul de a determina dezvoltarea economică și socială a României.

Pentru îndeplinirea acestor obiective, cercetarea a pornit de la ipoteza generală conform căreia existența investițiilor străine directe are un impact semnificativ în dezvoltarea activă a unui stat, în urma revenirii acestuia la democrație și la economia de piață. În mod obiectiv, plecând de la această ipoteză, cercetarea a urmărit identificarea relației dintre volumul investițiilor străine directe, în particular cele franceze, și nivelul de dezvoltare a României.

Prin urmare, în vederea îndeplinirii obiectivelor de cercetare propuse, studiul urmărește să răspundă următoarelor întrebări de cercetare:

Întrebare de cercetare 1: Cât de important este contextul general în crearea unui mediu favorabil investițiilor străine directe?

Întrebare de cercetare 2: Cât de eficientă a fost contribuția capitalului străin la dezvoltarea României în perioada 1990-2015?

Întrebare de cercetare 3: Este prezența capitalului francez condiționată sau amplificată de existența anumitor factori?

Întrebare de cercetare 4: Care este poziția autorităților și a investitorilor francezi cu privire la mediul economic românesc?

O astfel de structură permite realizarea unei cercetări logice și cuprinzătoare a evoluției contribuției capitalului francez asupra dezvoltării, modernizării și europenizării României în perioada studiată. Mai mult decât atât, rolul acestor întrebări de cercetare este de a permite realizarea unor comparații privind nivelul dezvoltării, impactul și ponderea capitalului, în contextul schimbărilor politice și economice dintre anii 1990 și 2015, precum și gradul de implicare a României în demersul de a deveni un actor important pe scena relațiilor internaționale.

METODOLOGIA CERCETĂRII

Suportul științific al unei lucrări este oferit de utilizarea adecvată a metodelor, tehnicilor, procedeele și instrumentelor, în concordanță cu scopul și tipul cercetării. Rolul acestor indicatori este de a planifica, organiza, colecta, analiza, interpreta și distribui elemente de cunoaștere relevante. Din punct de vedere metodologic, certificarea unui deziderat științific se realizează atunci când acesta creează noi punți ale cunoașterii și generează noi întrebări de cercetare.

Prin urmare, realizarea oricărui material științific necesită dezvoltarea unei structuri metodologice personalizate. În ceea ce privește elaborarea acestei teze de doctorat, am avut în vedere importanța menținerii unui echilibru între metodele de cercetare folosite, dar mai ales utilizarea acelor care permit identificarea și analiza de ansamblu și în particular a tuturor fenomenelor de interes.

Având în vedere tema prezentei lucrări și multitudinea materialelor folosite, o condiție esențială este aceea a păstrării obiectivității în procesul interpretării și preluării informațiilor, însă fără a trunchia sau elimina elementele esențiale. Sub aceeași notă a imparțialității și completitudinii informațiilor cuprinse în prezenta lucrare, metodologia de cercetare cuprinde două perspective: cea clasică, folosită în studiul relațiilor internaționale, care presupune analiza unor date și informații din surse scrise, precum documente sau site-uri oficiale, și cea inovativă, a interviurilor semistructurate cu actorii implicați și interesați de gestionarea capitalului francez.

Strategia de cercetare, prin metodele utilizate, nu vizează doar identificarea și analizarea informațiilor, pentru a verifica validitatea ipotezelor, ci și interpretarea acestora din mai multe perspective, pentru a permite extinderea orizontului cercetării și lansarea de noi întrebări. Consultarea preliminară a principalelor surse istoriografice a avut o contribuție esențială la formularea ipotezelor cercetării, iar mai târziu, la procesul mai amplu de validare a acestora, care a fost completat de studiul bibliografiei propuse și de interpretarea rezultatelor interviurilor semistructurate.

Diversificarea metodelor de cercetare, dar mai ales folosirea acelor mai puțin comune disciplinei în cauză, determină poziționarea cercetării dincolo de tiparele metodologice specifice, contribuind semnificativ la elaborarea acesteia într-un cadru mai amplu și mai complex.

Amplitudinea cercetării este completată nu doar de folosirea metodelor de cercetare calitative, ci și a celor cantitative prin prezentarea grafică a informațiilor, dar mai ales prin intercalarea cu abordarea comparativă.

STRUCTURA TEZEI

Lucrarea se fundamentează pe un pilon format din cinci părți complementare care au drept scop conturarea unei imagini cât mai cuprinzătoare asupra temei de cercetare. Aceste cinci părți sunt reprezentate de cele patru capitole și de studiul de caz. Prin urmare, am tratat subiectul investițiilor străine directe din perioada 1990-2015, atât din punct de vedere teoretic, cât și practic, prin realizarea unui studiu ce cuprinde analiza rezultatelor interviurilor semistructurate.

Pentru început, în conținutul primului capitol, am cuprins *Aspecte generale privind fundamentarea teoretică a cercetării*. Astfel, am realizat o prezentare preliminară a temei de studiu și o integrare în câmpul de analiză a conceptelor folosite, din prisma lucrărilor cu valoare de reper în istoriografia de specialitate. În primul rând, au fost selectate cele mai relevante studii despre investițiile străine directe la nivel național și internațional. De asemenea, am cuprins un număr semnificativ de rapoarte oficiale ale instituțiilor și organizațiilor naționale și internaționale. Fiecare dintre lucrările alese aduce o contribuție semnificativă la acest studiu, mai pentru ales că acestea au fost incluse atât lucrări academice, cât și studii statistice.

În continuare, pentru a înțelege semnificația și impactul investițiilor străine directe, am considerat important să analizăm cadrul teoretic și să identificăm resorturile interioare ale conceptelor cu care subiectul relaționează. Analizând contextul empiric al acestei teme, am considerat ca fiind esențială delimitarea conceptuală a următorilor termeni: investiție, investiție străină directă, investitor străin direct, întreprindere investiție străină directă și diplomație economică.

Cel de-al doilea capitol, *Perspective socio-politice asupra contextului național și european din România și Franța în perioada 1989-2017*, are rolul de a contura cadrul politic și social din cele două state, cu scopul de a evidenția baza relațiilor diplomatice dintre acestea. Acest capitol oferă o perspectivă extinsă asupra climatului geopolitic european de la sfârșitul secolului al XX-lea, în contextul finalizării Războiului Rece și instaurării democrației în Europa Centrală și de Sud-Est.

În vederea realizării acestui demers analitic, am prezentat secvențial cadrul socio-politic din cele două state: România și Franța. Punctual, am amintit guvernele și președinții celor două

state din perioada studiată, în contextul în care am evidențiat principalele măsuri luate în direcția investițiilor străine directe și modul în care aceste decizii au afectat relațiile diplomatice.

Următorul capitol, *Aspecte calitative și cantitative privind proiecția capitalului străin în România în perioada 1990-2015*, este dedicat situației concrete a fluxurilor de capitalul străin din perioada studiată. Prezentarea cadrului legislativ privind accesul și funcționarea capitalului străin face parte din acest capitol și include pașii și condițiile necesare legiferării investițiilor străine directe în economia românească. Acest subcapitol mai cuprinde un scurt istoric al legislației actuale românești privind investițiile și capitalul străin.

Cea mai amplă secvență din cel de-al treilea capitol o reprezintă secțiunea dedicată dinamicii fluxurilor investițiilor străine directe în perioada studiată. Așadar, se conturează evoluția economică a României în contextul contribuției capitalului străin, prin includerea unei analize pentru fiecare an a fluxului net și a soldului final al investițiilor străine directe. Aceasta analiză presupune expunerea unor explicații privind valorile diferite de la un an la altul: ce a determinat creșterea sau scăderea soldului final și ce consecințe are acest fapt asupra avansului economic. Din dorința de a oferi o imagine de ansamblu, am realizat și grafice dedicate conținutului datelor exemplificate, acestea fiind extrem de utile în interpretarea informațiilor.

Cercetarea se extinde și include repartizarea cronologică a soldului investițiilor străine directe pe principalele sectoare de activitate. Deoarece prezentarea traiectoriei capitalului francez reprezintă scopul următoarelor două capitole, am considerat că este necesară includerea și a celorlalte state investitoare pentru crearea unui tablou complet. O astfel de analiză oferă o perspectivă comprehensivă asupra soldului investițiilor în principalele cinci state investitoare.

În continuare, analizând literatura de specialitate și observând tendințele actuale, am constatat că investițiile străine directe determină efecte și în alte sectoare, nu doar cel economic. Prin urmare, următoarea secțiune prezintă impactul investițiilor, folosindu-se de exemple ale efectelor pozitive, dar și a celor negative, asupra procesului dezvoltării în ansamblu.

Ultima parte a acestui capitol are un rol important în conturarea dezideratului științific, întrucât prezintă factorii favorabili dezvoltării atractivității României pentru investițiile străine directe. Acest aspect contribuie la completarea puzzle-ului analizei capitalului străin, fiind cuprins și în întrebările interviurilor folosite la realizarea studiului de caz.

Capitolul patru, *Aspecte calitative și cantitative privind parcursul capitalului francez în România*, prezintă dinamica relațiilor economico-diplomatice dintre Franța și România și debutează cu prezentarea generală a politicii guvernamentale de atragere a investițiilor străine directe. Acesta continuă cu includerea unui scurt istoric al relațiilor diplomatice dintre cele două state.

Corpul central al capitolului îl reprezintă analiza particulară a investițiilor cu capital francez. Întrucât dezideratul nostru este de a identifica parcursul și contribuția investițiilor franceze la dezvoltarea României, am considerat esențială includerea istoricului recent al acestui tip de capital. Prin urmare, investițiile franceze sunt prezentate în ordine cronologică, începând cu aspectele relevante din perioada interbelică, urmate de cele mai puțin semnificative din perioada comunistă și finalizând cu structura actuală a acestora.

Prezentarea soldului investițiilor franceze din ultimii ani reprezintă ultima parte a acestui capitol și face trecerea spre studiul de caz. Ultimul capitol conține *Structura actuală a capitalului francez*. Acesta este organizat în două secțiuni: prima are un caracter static și prezintă domeniile actuale de investiție ale capitalului francez, pe când următoarea are un caracter dinamic și analizează informațiile colectate în urma desfășurării interviurilor semistructurate cu actorii francezi angajați în gestionarea capitalului lor. Scopul acestui demers este de a afla percepția acestora asupra mediului economic românesc.

Am ales metoda interviului pentru realizarea studiului de caz deoarece considerăm că aprofundarea acestui studiu printr-o metodă mai puțin comună domeniului de doctorat va garanta apropierea cercetării de mediul real, reducând șansele ca această teză să fie considerată doar rezultatul unei munci de bibliotecă, sau doar un studiu la nivel teoretic cu o abordare macro.

În consecință, studiul de caz și-a propus să realizeze o cercetare științifică, elaborată și inovativă, asupra perspectivei principalilor stakeholderi implicați în atragerea și gestionarea capitalului francez, în contextul parcursului economic al României din perioada 1990 – 2015. Opiniile lor completează cercetarea realizată pe baza analizei și interpretării documentelor și a elaboratelor științifice din domeniu.

CONTRIBUȚII PERSONALE

Până la momentul finalizării acestei teze de doctorat, nu am identificat alte lucrări de cercetare care să trateze subiectul investițiilor străine directe în România pentru întreaga perioadă 1990-2015. Mai mult, nu am găsit lucrări a căror temă de cercetare să fie studiul investițiilor străine directe din perspectiva contribuției particulare a capitalului francez la dezvoltarea economică și socială a statului.

Principalul element de originalitate adus studiului investițiilor străine directe îl reprezintă folosirea metodei interviului semistructurat în validarea ipotezei lucrării. Pornind de la a interpreta informații și date din documente, rezultatele au fost comparate și validate pe baza răspunsurilor primite de la participanții la interviu: reprezentanți ai instituțiilor și companiilor angajate în gestionarea capitalului francez. Menționăm faptul că nu am identificat până la acest moment o altă lucrare la nivel internațional care să trateze acest subiect și prin intermediul metodei interviului.

În esență, prin folosirea unor metode de cercetare diverse, dar complementare, am reușit să identificăm suficiente argumente care să sprijine validarea ipotezei conform căreia capitalul francez a avut o contribuție semnificativă la dezvoltarea României în ultimii 27 de ani. Chiar dacă susținem și apreciem eforturile naționale de dezvoltare economică și socială, considerăm că fără contribuția factorului extern, acest deziderat ar fi mult mai lent decât este deja, având în vedere climatul actual. Prin urmare, este vital pentru România să își concentreze eforturile în vederea atragerii unor investiții străine strategice, durabile și capabile să genereze un efect multiplicator pozitiv.

În consecință, luând în considerare limitele cercetării, contribuțiile acestei lucrări la studiul investițiilor străine directe oferă o imagine cuprinzătoare a evoluției capitalului străin în general și a celui francez în particular, atât din punct de vedere cronologic, cât și pe domenii de activitate, oferind o bază largă de informații pentru cercetări viitoare.

LIMITĂRI ȘI DIRECȚII VIITOARE DE CERCETARE

Investițiile străine directe din România reprezintă un subiect de actualitate, care în ultimii ani a început să fie cercetat cu mai mult interes, în contextul revenirii la democrație și la economia de piață. Chiar și așa, în urma investigării literaturii de specialitate, nu am identificat analize extinse și exhaustive pentru perioada 1990-2015, ci doar secvențial, pe teme de cercetare sau pentru perioade scurte de timp.

Numărul redus, dar în creștere, al lucrărilor de specialitate privind investițiile străine directe în general, nu reprezintă în mod necesar o limită a acestei cercetări, deoarece structura lucrării este organizată pe analiza și interpretarea surselor primare – statistici și rapoarte cu caracter oficial. Dificultățile au apărut în interpretarea datelor privind capitalul francez, în particular, dar și în dobândirea accesului la informații mai ample despre companii (absența unor rapoarte financiare, informații reduse despre cultura antreprenorială și modelul de business practicat pe piața din România).

O altă limită, datorată dezvoltării cercetării folosind metoda interviului semistructurat, o reprezintă refuzul unor factori interesați de a participa la studiu. Această dificultate a fost întâmpinată mult mai frecvent în cazul companiilor decât al instituțiilor care gestionează capitalul francez în România.

În consecință, luând în considerare feedback-ul primit în urma publicării unor segmente din teză, aceasta se prezintă ca o lucrare bine documentată și organizată eficient pentru a putea reprezenta un material de studiu dedicat cercetărilor viitoare.

Așadar, având în vedere validarea ipotezei acestei lucrări, dar mai ales limitele și contribuțiile personale, direcțiile viitoare de cercetare se pot concentra asupra efectuării unor analize particulare a celorlalte tipuri de capital străin din clasamentul celor cinci state investitoare, utilizând cadrul actual de cercetare. Mai mult decât atât, existența unor astfel de cercetări de nișă va permite realizarea unor studii comparative între diferite tipuri de capital, pe anumite perioade de timp și domenii. Într-o paradigmă viitoare, ne-am putea focaliza asupra studiului unui singur domeniu de investiție al capitalului francez, precum și asupra abordării comparative dintre acestea. În consecință, investițiile străine directe din România reprezintă în continuare un teren de studiu prea puțin exploatat, mai ales prin prisma efectelor acestora.

CONCLUZII

În esență, această teză a conturat traiectoria de dezvoltare a României după 1989, în vederea validării sau contextării principiului interdependenței dintre evoluție și investițiile străine directe. Structura lucrării nu are un caracter predominant economic, ci reprezintă un elaborat care tratează impactul unor indici economici în contextul relațiilor diplomatice dintre două state, Franța și România, incluzând elementele particulare de cultură antreprenorială ale statului investitor.

Dezideratul reflectă, totodată, rezultatul unei cercetări personale asupra opiniei principalilor actori angrenați în gestionarea capitalului francez în România. În cadrul acestei etape, au fost interpretate rezultatele interviurilor semistructurate. Așadar, având în vedere instrumentele folosite în cercetare, dar și amploarea tabloului istoriografic, considerăm că lucrarea arată, cu argumente pertinente, de ce investițiile străine directe sunt un vector al dezvoltării și de ce ar trebui să se acorde o atenție deosebită gestionării eficiente a acestora.